

Polscy luteranie a Żydzi

Stanowisko Synodu Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP do dokumentu
Leuenberskiej Wspólnoty Kościołów dotyczącego stosunku chrześcijan do Żydów¹

Kończący się wiek XX i zarazem drugie tysiąclecie, które w cywilizacji zachodniej liczone jest od narodzin Jezusa z Nazaretu, skłaniają do refleksji nad czasem, który przeminął i czasem, który jest jeszcze przed nami. W tej refleksji towarzyszy nam wiara, że na początku i końcu czasu w ogóle, jakkolwiek miarą jest mierzony, stoi Bóg, który objawił się Abrahamowi, a potem powołał lud Izraela, z którym połączył obietnice dotyczące zbawienia. Choć dzieli nas sposób odczytywania świętej Księgi Żydów zawierającej Boże objawienie i obietnice, jest to ta sama Księga. Mamy świadomość, że Kościół Jezusa Chrystusa i Izrael wyrosły z tego samego pnia wiary.

Wezwani przez miłość Jezusa Chrystusa i ogarnięci jego Duchem nie możemy pozostawać obojętni wobec przejawów nietolerancji i nienawiści do Żydów. Dwudziestowieczna historia Kościoła chrześcijańskiego obfituje obok pozytywnych i godnych Bożej miłości przykładów w liczne świadectwa wzajemnej nietolerancji, pogardy i nienawiści, które swoją najstraszliwszą intensyfikację osiągnęły w zagładzie narodu żydowskiego podczas drugiej wojny światowej. Przez miłość Boga, którą ciągle na nowo odczytujemy w nauczaniu Jezusa z Nazaretu, pomni na zło, które się stało, wyznajemy nasze grzechy i prosimy o przebaczenie oraz dar nowego życia. Miłość Boga, który do nas chrześcijan najpełniej przemawia przez Chrystusa jest żywym źródłem nowego początku, odnowy i dążenia do budowania wspólnoty w tym duchu.

Na wydarzenie Szoah patrzymy z naszej polskiej perspektywy. Zaś na przejawy nietolerancji i nienawiści w stosunku do polskich Żydów patrzymy z naszej własnej kościelnej perspektywy, to znaczy z perspektywy społeczności, która sama doznając aktów nietolerancji, a czasem wrogości, lepiej potrafi zrozumieć tych, którzy doznali lub doznają prześladowań z powodu niczym nie uzasadnionej pychy. Wobec ciągle pojawiających się oznak nietolerancji, mimo ustawicznej walki o zbudowanie społeczeństwa otwartego wobec inaczej wierzących, my polscy luteranie będziemy solidaryzowali się z tymi, którzy zostali skrzywdzeni.

Wyzwoleni od totalitarnego systemu politycznego możemy swobodnie i na nowo przemyśleć i ukształtować nasze relacje w stosunku do Żydów. Jest dla nas nie bez znaczenia,

¹ Tłumaczenie tekstu ostatecznej wersji dokumentu opublikowano: *Kościół i Izrael. Wkład Kościołów europejskich wyrosłych z Reformacji do stosunków między chrześcijanami i Żydami*, „Studia i Dokumenty Ekumeniczne” r. 18: 2002, nr 1 (49), s. 96-144.

że obok niewielkiej liczby polskich Żydów, obywateli naszego kraju, istnieje dziś państwo Izrael, zamieszkiwane również przez wielu Żydów urodzonych w naszej Ojczyźnie. Zawsze też mając na uwadze wszechogarniającą miłość Bożą objawioną w Jezusie Chrystusie, wyrażamy nadzieję na pokojowe współżycie wszystkich religii w państwie Izrael, na Bliskim Wschodzie i na całym świecie. Teologicznie nie jesteśmy jeszcze gotowi do zajęcia stanowiska wobec powstania państwa Izrael.

Wyznanie pierwszych chrześcijan, że Jezus jest Chrystusem, stało się w historycznym procesie powodem podziału między chrześcijanami a Żydami. Niestety, nad czym bolejemy, stało się też powodem wzajemnej wrogości, która zrodziła wiele cierpienia. Doświadczenie, które wynosimy z dwudziestowiecznej historii istnienia Kościoła chrześcijańskiego, wyznając dziś, że naszym Panem jest Jezus Chrystus, w sposób jednoznaczny określa naszą drogę. Miłość do Boga i miłość do człowieka, którą odnajdujemy w Jezusie jest dla nas najwyższym przykazaniem. Nieustannie też pragniemy modlić się o to, aby ten największy dar Ducha Bożego ogarniał wszystkich ludzi.

Krzyż Chrystusa nie jest winą Żydów, lecz winą ludzką, grzesznej natury, którą Bóg w niewypowiedzianej swojej łasce chce odkupić.

Jako ewangelicy wyznania augsburskiego w niczym nie czujemy się związanych wypowiedziami ks. doktora Marcina Lutra przeciwko wyznawcom judaizmu, które naszym zdaniem należą do ducha epoki, która już minęła. Wyrażamy jednak głęboki żal, jeżeli wypowiedzi antyżydowskie ks. doktora Marcina Lutra stały się kiedykolwiek zarzewiem nienawiści i prześladowań Żydów ze strony ewangelików na naszej polskiej ziemi i gdziekolwiek na świecie.

Wyznając Jezusa Chrystusa jako naszego Pana, wyznając, że jest On jednocześnie prawdziwym Bogiem i prawdziwym człowiekiem wyznajemy, że Boże odkupienie dokonało się w historii świata poprzez wybranie i powołanie do tego celu ludu Izraela. Wyznając, że w Jezusie Chrystusie Bóg uczynił nas swoimi dziećmi i uczestnikami swego ludu wyznajemy, że własnością Bożą jesteśmy poprzez suwerenny Boży wybór i powołanie. Chrystus nie jest naszą własnością, lecz my staliśmy się poprzez tajemnicę Bożej łaski własnością Boga. Mając świadomość takiej przynależności, czujemy się powołani do ustawicznego budowania braterskiej serdecznej, pełnej miłości i szacunku wspólnoty z Ludem Izraela.

Synod Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP

Warszawa, 19 marca 2000 r.

Tekst oświadczenia opublikowano pierwotnie w: „Studia i Dokumenty Ekumeniczne” r. XVI: 2000, nr 1 (45), s. 153n. Tekst dostępny także na:
http://luteranie.pl/o_kosciele/oswiadczenia_kosciola/polscy_luteranie_a_zydzi.html (dostęp: 18.06.2017).